

Fuglsang-kollokviet

24. – 25. februar 1988

Redaktionelt forord

Fuglsang-kollokviet blev afholdt den 24. – 25. februar 1988 på Refugiet Fuglsang på Østlolland. Kollokviet blev arrangeret af »Theologisk Konvent af 21.2.1967« på Lolland-Falster, som havde inviteret et begrænset antal gæster for at drøfte arbejdet med revision af den danske højmesseordning. Det primære arbejdsblad ved kollokviet var et oplæg fra Theologisk Konvent fra januar 1988.

Kirkeministeriets liturgiske kommission havde i 1985/86 udsendt betænkning nr. 1057 med »Forslag til Alterbog« (den lille betænkning). Forslaget var til afprøvning rundt omkring i landet, og biskopperne var i færd med at planlægge en høringsprocedure med henblik på at afgive en udtalelse til kirkeministeriet.

En kort introduktion til Theologisk Konvents oplæg fra januar 1988 blev efterfølgende publiceret ved undertegnede i Stiftsbogen og landemode-akt for Lolland-Falsters Stift under titlen »Revision af dansk højmesse« (Maribo 1988, side 70-79).

Holger Villadsen, april 2009

Indhold

Indbydelse og program	1
Resumé af kollokviet	3
Dansk Højmesse, forslag fra Theologisk Konvent	7
Indledning	7
Ordning A	14
Ordning B	23

Indbydelse og program

Med udgangspunkt i et studiekredsarbejde i »Theologisk Konvent af 21.2.1967« på Lolland-Falster arrangeres et kollokvium mellem konventet og et begrænset antal inviterede gæster med henblik på at drøfte den igangværende revision af den danske højmesseordning.

Baggrunden for konventets arbejde har været et ønske om at fremlægge et forslag til en dansk højmesseordning med flere alternative former bygget op over en klart genkendelig klassisk gudstjenestestruktur i overensstemmelse med den hidtidige danske tradition.

Det ser ud til, at der er tale om en forholdsvis klar konvergens mellem konventets arbejde og andre »grupper« og enkeltpersoners arbejde og overvejelser. Kollokviet vil derfor have til formål at klargøre omfanget af den indbyrdes overensstemmelse og på baggrund heraf drøfte mulige initiativer for at sikre, at den kommende danske højmesseordning bliver så god som mulig. Det primære emne for kollokviet vil således være udformningen af denne kommende højmesseordning.

I sammenhæng hermed drøftes de principielle hovedlinjer i den eller de kommende danske alterbøger på baggrund af liturgikommissionens Forslag til Alterbog.

Et foreløbigt deloplæg fra konventet indeholdende 2 sideordnede højmesseordninger forventes udsendt til kollokviets deltagere i slutningen af januar. Desuden forventes i Præsteforeningens Blad publiceret et forslag til udvidet festgudstjeneste udarbejdet af et enkelt medlem af konventet (Im. Felter).

PROGRAM

Onsdag den 24. februar

Ankomst til Fuglsang inden kl. 14

14.00-17.30 Første session

18.00-19.00 Middag

19.30-21.00 Anden session

Torsdag den 25. februar

09.15-12.00 Tredje session

12.00-13.00 Frokost

Afrejse

DAGSORDEN

Første session: Højmessens struktur og alterbogens opbygning.

- 1) Højmessens grundstruktur
- 2) Nadverens plads i højmesseordningen
- 3) Dåbens plads i højmesseordningen
- 4) De bibelske læsningers antal og rækkefølge
- 5) Specielt om gammeltestamentlige læsninger
- 6) Specielt om epistellæsninger og deres placering
- 7) Specielt om evangelielæsningerne og deres placering
- 8) Trosbekendelsens placering
- 9) Kirkebønnens placering
- 10) Kollektterne
- 11) Højmessens indledning
- 12) Højmessens afslutning

Anden session: Nadveren

- 1) Nadverliturgiens grundstruktur
- 2) Indstiftelsesordenes placering
- 3) Fadervors placering
- 4) Helligsangen

5) O du Guds Lam

7) Takkekollekten efter nadveren

Tredje session: Konklusioner og planlægning

1) Højmesseordningen

2) De bibelske læsninger

3) Kollektterne

4) Nadverliturgien

5) Evt. referat til bispekollegiet

Kortfattet referat (resumé) af kollokviet

Kollokviet var arrangeret af »Theologisk Konvent af 21.2.1967«, som er et arbejdskonvent bestående af præster fra Lolland-Falster stift. Konventet har siden efteråret 1986 arbejdet på at fremlægge et forslag til en dansk højmesseordning med flere alternative former bygget op over en klart genkendelig klassisk gudstjenestestruktur i overensstemmelse med den hidtidige danske tradition.

Til kollokviet på Fuglsang havde konventet inviteret et begrænset antal gæster fra nogle af de kredse, som arbejder seriøst med liturgiske spørgsmål vedrørende fornyelsen af den danske gudstjeneste. Baggrunden for konventets ønske om at arrangere dette kollokvium var en opfattelse af, at der på de centrale punkter findes en forholdsvis klar konvergens mellem konventets arbejde og andre »gruppers« og enkeltpersoners arbejde og overvejelser. Formålet med kollokviet var derfor at klargøre omfanget af den indbyrdes overensstemmelse og drøfte de principielle hovedlinjer i den fremtidige danske højmesseordning og alterbog. Det arrangerende konvent har følgende medlemmer:

Sognepræst Jette Birk, Væggerløse
Provst Vald. Davidsen, Nykøbing F.
Sognepræst Erik Esbjørn, Staureby
Domprovst Immanuel Felter, Maribo
Domprovst Holger Jepsen, Maribo
Provst Kurt Johansson, Sandby
Sognepræst Peder Kistrup, Stokkemarke
Provst Hans V. Krohn, Vesterborg
Sognepræst Holger Villadsen, Vestenskov.

Inviterede gæster til kollokviet var følgende:

Sognepræst Erik Bennetzen, Ljøslev
Domprovst Arne Bugge, København
Sognepræst Jørgen Glenthøj, Borum

Sognepræst C.C. Jessen, Søborgmagle
Universitetslektor Erik Kyndal, Århus
Biskop Olav Lindegaard, Haderslev
Sognepræst Helge Baden Nielsen, Tulstrup pr. Ry
Sognepræst Ove Paulsen, Storvorde
Rektor Gerhard Pedersen, Århus
Rektor Niels Thomsen, Løgumkloster.
(Biskop Thorkild Græsholt var forhindret i at deltage, da han under kollokviet var bortrejst til Indien).

Som oplæg til kollokviet havde »Theologisk Konvent af 21.2.1967« udarbejdet et foreløbigt forslag med 2 parallelle højmesseordninger A og B med tilhørende indledning og noter (33 sider).

Desuden forelå et forslag til en udvidet festgudstjeneste ved særlige lejligheder med tilhørende kommentarer udarbejdet af domprovst Im. Felter og trykt i Præsteforeningens Blad 1988, nr. 4, s. 73-92. Sognepræst C.C. Jessen havde fremlagt et forslag udarbejdet af en gruppe med tilknytning til »Theologisk Oratorium«, og sognepræst Jørgen Glenthøj havde fremlagt et forslag udarbejdet af professor Regjn Prenter i 1982.

1. Højmessens struktur og alterbogens opbygning

Theologisk Konvents forslag, og de andre forelagte forslag, var alle opbygget med en fælles letgenkendelig gudstjenestestruktur i overensstemmelse med den hidtidige danske gudstjenestetradition. Ifølge denne fælles struktur består den danske højmesse af 4 hoveddele: Indledning – Ordet – Nadver – Afslutning. Denne klare leddeling betyder, at de bibelske læsninger alle er samlet under »ordets tjeneste« og afsluttes med dagens evangelium (prædike-tekst).

Der var på kollokviet stor enighed om denne grundstruktur. Drøftelsen koncentrerede sig især om en vurdering af liturgikommissionens forslag om en udgangslæsning. Dette forslag blev kritiseret og afvist af alle på nær én.

Der var endvidere enighed om, at nadveren bør anføres som en integreret del af højmesseordningen og ikke som et særskilt tillæg. Men det blev dog af nogle af deltagerne understreget, at dette ikke bør være ensbetydende med et krav om, at søndagenes og helligdagens hovedgudstjenester i alle tilfælde skal indeholde nadver.

Barnedåb anbefales så vidt muligt placeret som en del af højmissen forud for prædikenen. Dog opretholdes en frihed til andre placeringsmuligheder indenfor og udenfor højmissen i overensstemmelse med de lokale traditioner og den gældende lovgivning.

Det fremlagte forslag fra Theologisk Konvent forudsætter, at der i højmesseordningen skal være 2 muligheder vedrørende antallet af bibelske læsninger: 3 eller kun 2. Og det foreslås af konventet, at alterbogen til hver søn- og helligdag skal indeholde 3 læsninger til hver af de to tekstrækker. Læsningerne anføres i rækkefølge: gammeltestamentlig læsning, epistel og evangelium. Såfremt det ønskes, skal én af de indledende læsninger kunne udelades. Den læsning, der udelades, kan være den gammeltestamentlige læsning, eller det kan i visse perioder af kirkeåret være epistel-læsningen.

Der var på kollokviet en positiv holdning til de skitserede hovedlinjer vedrørende alterbogens opbygning, samt til muligheden af en vis fleksibilitet i tekstvalget. Der foreligger dog endnu ikke noget konkret forslag til alterbog opbygget efter de pågældende principper, så en konkret og egentlig stillingtagen var naturligvis ikke mulig.

Mens der var almindelig enighed om, at den afsluttende læsning ved højmissen er dagens evangelium (prædiketekst), var der forskellige opfattelser af, om evangelielæsningen hører hjemme fra alteret (evt. læsepult) eller fra prædikestolen. Næsten alle gik ind for, at der normalt kun skal være én evangelielæsning.

I Theologisk Konvents forslag fremsiges trosbekendelsen fra alteret og forud for prædikenen. Der blev af nogle yttret betænke-

ligheder ved at gøre dette til den eneste placeringsmulighed; mens næsten alle kunne anbefale denne placering som »det normale«.

Højmessens indledning og afslutning er i Theologisk Konvent forslag som udgangspunkt opbygget i overensstemmelse med den nuværende danske gudstjenestetradition. Dette betyder bl.a., at de enkelte led i indledningen og afslutningen svarer til hinanden:

Indgang (præludium) / udgang (postludium)
indgangsbon / udgangsbon
hilsen / velsignelse
indledende kollekt / slutningskollekt

Konventet har desuden foreslået, at indledningen, hvor det ønskes, kan udvides med Kyrie og Gloria, samt at »indgangen« kan være et præludium eller en korsats (introitus).

Flere af kollokviets deltagere fandt det problematisk, at gudstjenestens indledning og afslutning indeholder to bønner. Nogle foreslog derfor, at ind- og udgangsbonnen skal kunne bortfalde, mens andre overvejede muligheden af i stedet at udelade kollektene (helt eller delvist). Der blev desuden fremsat forslag om mulighed for et fast introitus sunget som vekselsang, og om lejlighedsvist at have »åbent« skriftemål i gudstjenestens indledning i stedet for indgangsbon.

Der så ud til at være overensstemmelse i det synspunkt, at begrænsede variationsmuligheder i indledning og afslutning godt kan forenes med hensynet til gudstjenestens genkendelighed fra sted til sted, samt i det synspunkt, at eventuelle udvidelse i højmessens indledning skal kunne modsvares af muligheder for tilsvarende forkortelser.

Vedrørende de indledende kollekter havde Theologisk Konvent foreslået, at alterbogen til hver søn- og helligdag skal indeholde 2 eller flere alternative muligheder, heriblandt kollekterne af Veit Dietrich og missalekollekterne. Der var på kollokviet i hovedtræk tilslutning til dette princip med flere alternative mulig-

heder til den indledende kollekt. Fra de fleste blev der ytret større eller mindre betænkeligheder ved liturgikommissionens forslag til kollekter (A.S. Seidelin).

2. Nadveren

Ifølge forslaget fra Theologisk Konvent skal der være mulighed for i Den danske Folkekirke at fejre nadver på forskellige måder. Men de forskellige variationer er alle opbygget med en fælles grundstruktur og en fælles kerne, hvor ordlyden er den samme. Den faste kerne i nadverliturgien består af fadervor, indstiftelsesordene og uddelingen (måltidet). Variationsmulighederne koncentrerer ifølge konventets oplæg til den indledende nadverbøn, der findes i et antal alternative former, samt eventuelt til takkekollekten efter nadveren, hvor der tilsvarende kan være et antal alternative former. Énheden i dansk nadverliturgi markeres på denne måde stærkere, end det er tilfældet i liturgikommissionens forslag, samtidigt med at muligheden for forskellige alternativer opretholdes.

Der var i hovedtræk tilslutning til de principielle hovedlinjer i Theologisk Konvents oplæg, hvorefter der skal være nogle variationsmuligheder indenfor nadverliturgien, men hvor samtidigt genkendeligheden skal bevares, ved at variationsmulighederne så vidt muligt udfolder sig inden for en fælles struktur og med opretholdelse af en fælles ordlyd i fadervor og indstiftelsesordene.

Drøftelsen på kollokviet koncentrerer sig derudover især om nadverbønnen, placeringen af O du Guds Lam, samt placeringen af fadervor.

Vedrørende nadverbønnen var der på den ene side ønske om en liturgisk fyldigere mulighed svarende til formuleringerne i Prøveritualbogen (1963), og på den anden side ønske om at sidestille »Kære Kristi venner« med de foreslåede nadverbønner for at tilgodese den danske tradition for jævnhed og inderlighed.

Ifølge forslaget fra Theologisk Konvent går nadvergæsterne op til alteret efter indstiftelsesordene. Inden uddelingen synges ét el-

ler flere vers af O du Guds Lam, der altså betragtes som et underpunkt under »nadvermåltidet«. Ud fra et ønske om at lade uddelingen følge umiddelbart efter indstiftelsesordene var der på kollokviet nogle, der ønskede, at O du Guds Lam i stedet skal kunne synges tidligere i ritualet, f.eks. som i det autoriserede ritual fra 1912, eller at salmen skal kunne synges under uddelingen og eventuelt erstattes af en anden salme.

Mens fadervor i Theologisk Konvents forslag er anbragt forud for indstiftelsesordene, var det i Theologisk Oratoriums forslag anbragt efter indstiftelsesordene og forud for uddelingen og betragtes som forberedelse til selve nadvermåltidet.

De fleste på kollokviet ville som almen regel – eller eneste regel – holde fast ved den nuværende danske rækkefølge: fadervor - indstiftelsesordene – uddeling. Men nogle ønskede mulighed for, at fadervor kan placeres efter indstiftelsesordene. Uanset placering af fadervor var der dog enighed om at betragte det som en mulighed, at fadervor bedes eller synges af præst og menighed i fællesskab.

I tilknytning til det fremlagte forslag af Regin Prenter foreslog Jørgen Glenthøj, at der skulle være mulighed for efter klassisk forbillede at lade indstiftelsesordene være en del af nadverbønnen.

3. Konklusioner og perspektiver

Kollokviet på Fuglsang fik et yderst tilfredsstillende forløb. Der blev talt åbent og sagligt fra alle tilstedeværendes side. Der var almindelig tilfredshed med indkaldelsen af mødet, og det fremlagte oplæg til en ny dansk højmesse blev tydeligvis modtaget med velvilje – som udtryk for en moderat midterposition i det kirkelige spektrum. Som ventet var der spredning i synet på flere detailspørgsmål. Der sporede to hovedlinjer: på den ene side et ønske om at fastholde jævnheden og enkelheden i dansk tradition, på den anden side et ønske om en rigere liturgi med udnyttelse af ældre stof.

Alligevel måtte det konstateres, at der viste sig en bemærkelsesværdig konvergens angående, hvad man kunne kalde den liturgiske ramme om den danske højmesse. Det tilgrundliggende motiv herfor må uden tvivl søges i en opfattelse af det ønskværdige i – trods alle legitime forskelle – at fastholde gudstjenestens genkendelighed fra sted til sted. Denne konvergens viste sig på to områder:

- 1) Der var enighed om, at alle læsninger hører hjemme i første del af gudstjenesten. Med andre ord: Man fastholder den klare leddeling af gudstjenesten i fire dele: Indledning – ordets tjeneste – nadver – afslutning.
- 2) Vedrørende nadveren, hvor meningsforskellene ytrede sig stærkere, var der i hovedtræk enighed om at fastholde følgende grundskema for dansk nadver: Nadverbøn – Fadervor – indstiftelsesordene – uddeling – takkekollekt. Forskellene på nadverfejringen i forskellige kirker vil ifølge dette grundskema væsentligt set kun ytre sig i en forskellig udformning af nadverbønnen. Nogle af deltagerne ønskede dog at lade Fadervor følge efter indstiftelsesordene.

Referat (resumé) af Holger Villadsen,
på grundlag af et udførligere og mere ordret
referat ved Jette Birk

KAPPEL, den 2. maj 1988

DANSK HØJMESSE

Forslag udarbejdet af
Theologisk Konvent af 21.2.1967

Lolland-Falster, januar 1988

Indledning

v/ Holger Villadsen

Det fremsendte oplæg indeholder to parallelle forslag til dansk »normalhøjmesse«, ordning A og ordning B med tilhørende noter.

De to ordninger udgør en del af en samlet helhed. I sin endelige form er det hensigten, at højmesseforslaget tillige skal omfatte en udvidet højmesse (ordning C eller U) og en familiehøjmesse (ordning F). Den påtænkte samlede helhed er endnu ikke færdigt udarbejdet, og det fremsendte oplæg er der kun et ikke-færdigt-bearbejdet deloplæg.

De to (senere formentlig fire) ordninger er opbygget som varianter af en fælles letgenkendelig gudstjenestestruktur i overensstemmelse med den hidtidige danske gudstjenestetradition. Denne fælles gudstjenestetradition vil i det følgende blive beskrevet på to måder: Dels i form af en beskrivelse af nogle af overvejelserne og intentionerne bag oplægget, og dels i form af en skitse til en gudstjenesteoversigt af kateketisk karakter.

Den danske højmesse består af fire hoveddele: (I) Indledning, (II) Ordet, (III) Nadver og (IV) Afslutning.

Barnedåb holdes så vidt muligt som en del af højmassen og placeres før prædikenen I ordning A er dåben placeret i tilknytning til første læsning, mens den i ordning B er placeret på trosbekendelsens plads. Denne forskellige placering af barnedåben hænger nøje sammen med en forskellig placering af prædiketeksten i de to ordninger (herom senere).

Indledningen (I) består af leddene: Indgang (Præludium / Introitus), Indgangsbøn, Indgangssalme, Hilsen og Kollektbøn. Hvor det ønskes, kan indledningen udvides med en vekslebøn »Herre, forbarm dig« (= Kyrie) og lovsangen »Ære være Gud i det højeste« (= Gloria). Disse led kan placeres efter indgangsbønnen (note i ordning B), eller indgangsbønnen kan udformes som en vekslebøn (note i ordning A).

Ordet (II) består af 2 eller 3 bibellæsninger sluttende med Evangeliet, samt Trosbekendelsen, Prædiken, Kirkebøn og 2 eller 3 salmer.

Bibellæsningerne indledes med én eller to læsninger fra Det gamle Testamente og/eller Det nye Testamente udenfor evangelierne. Den sidste læsning er Evangeliet (= prædiketeksten), som kan læses fra alteret (forud for trosbekendelsen i ordning A), eller fra prædikestolen umiddelbart før prædikenen (ordning B).

Trosbekendelsen fremsiges forud for salmen før prædikenen. I ordning A lyder trosbekendelsen således efter evangelielæsningen, mens den i ordning B lyder efter anden læsning (= epistel/lektie). Når der er dåb, kan den fælles trosbekendelse bortfalde.

Imellem læsningerne synges én eller to salmer, afhængigt af antallet af læsninger. Kirkebønnen bedes efter prædikenen, enten i umiddelbar forlængelse af prædikenen, eller adskilt fra prædikenen ved en salme, korsang eller mellemspil. Efter prædikenen synges en salme, som – afhængigt af kirkebønnens placering – kan synges efter eller før kirkebønnen.

Nadveren (III) består af Nadverbøn i et antal alternative former, samt Fadervor, Indstiftelse, Nadvermåltidet og Takkekollekt efter nadveren. Nadverbønnens indledning indeholder almindeligvis Helligsangen; men såfremt der ønskes et kortere nadverritual, kan denne indledning dog udelades. Inden uddelingen synges ét eller flere vers af »O, du Guds lam«.

Afslutningen (IV) består af leddene: Velsignelse, Udgangssalme, Udgangsbøn og Udgang (Postludium).

De beskrevne varianter af samme grundstruktur vil godt kunne forenes i kun én gudstjenesteordning, sådan som det i al korthed er sket i denne indledning. Men for klarheden og overskuelighedens skyld har konventet besluttet sig for at fremlægge to parallelle forslag til en dansk »normalhøjmesse«, nemlig A og B med tilhørende noter. Samme grundstruktur påtænkes anvendt ved ud-

formningen af en udvidet højmesse (omfattende Kyrie og Gloria) og en familiemesse.

Konventet har under arbejdet drøftet de principielle hovedlinjer i en revision af Alterbogen, og har under arbejdet med gudstjenestens struktur forudsat en Alterbog revideret efter følgende principper:

Der skal fortsat være to tekstrækker; men antallet af læsninger udvides til tre: Første læsning fra Det gamle Testamente (evt. Acta i påsketiden), Anden læsning fra Det nye Testamente udenfor evangelierne og Evangelielæsningen (= prædiketeksten). Der er dog samtidigt forudsat en mulighed for at reducere antallet af læsninger til to, således at den ene indledende læsning i visse perioder af kirkeåret er en epistel og i andre perioder af kirkeåret en gammeltestamentlig læsning.

Ordning A bygger som udgangspunkt på en perikopestruktur med kun to læsninger, men kan udvides til at omfatte tre læsninger. Ordning B bygger omvendt som udgangspunkt på en perikopestruktur med tre læsninger, men kan reduceres til kun at omfatte to læsninger. Begge muligheder anvender samme Alterbog.

Til hver søn- og helligdag anføres nogle alternative kollektbønner, der tager hensyn til den pågældende dags kirkeårspræg, men på den anden side ikke er så specielle, at de kun giver mening, når de sammenkædes med en bestemt evangelielæsning. Der kan f.eks. være tre alternative muligheder: a) Veit Dietrich, b) Missalekollekt og c) Ny kollekt.

Skematisk oversigt over højmesseordningernes fælles struktur

I. INDLEDNING

1. Indgang (Præludium / Introitus)
2. Indgangsbøn
3. Indgangssalme
4. Hilsen
5. Kollektbøn

II. ORDET

A.	B.
6. Første læsning	6. Første læsning
7. Salme mellem læsningerne	7. Salme mellem læsningerne
8. Evangelium	8. Anden læsning
9. Trosbekendelsen	9. Trosbekendelsen
10. Salme før prædiken	10. Salme før prædiken
11. Prædiken	11. Evangelium og prædiken
12. Kirkebøn	12. Kirkebøn
13. Salme efter prædiken	13. Salme efter prædiken

III. NADVER

14. Nadverbøn
15. Fadervor
16. Indstiftelse
17. Nadvermåltidet
18. Takkekollekt efter nadveren

IV. AFSLUTNING

19. Velsignelse
20. Udgangssalme
21. Udgangsbøn
22. Udgang (Postludium)

Kateketisk oversigt over højmissen

Efterfølgende gudstjenesteoversigt er et forsøg på at lave en forenklet beskrivelse af kateketisk karakter. Oversigten tilstræber at dække flere forskellige gudstjenesteordninger og lægger særlig vægt på klart at beskrive den fælles struktur samt redegøre for, hvad menigheden skal gøre og sige.

Højmessen – en oversigt

Førend gudstjenesten begynder, ringes der 3 gange med kirkens klokke(r). Sidste ringning afsluttes med bedeslag.

I. INDLEDNING

Musik, bøn og lovsang indleder gudstjenesten og er en forberedelse til højmissen to hoveddele: Ordet og Nadveren.

1. Indgang

Efter bedeslagene indledes gudstjenesten med musik: et præludium, en bibelsk salme eller anden korsats.

2. Indgangsbøn

Indgangsbønnen er en forberedende bøn for gudstjenestedeltagerne med henblik på den efterfølgende gudstjeneste.

Bønnen bedes af kirkesangeren, kordegnen eller et medlem af menigheden. Som afslutning på bønnen kan der være et menighedssvar, f.eks.: »Herre, hør vor bøn«.

Indgangsbønnen kan i visse tilfælde bortfalde og erstattes af andre led.

3. Indgangssalme

Indgangssalmen kan være en salme, der stemmer overens med dagens kirkeårspræg, eller en lovsalme.

Efter indgangssalmen kan følge en vekselsalme »Herre, forbarm dig« og lovsangen »Ære være Gud i det højeste«.

4. Hilsen

Præsten indleder med en hilsen, hvortil menigheden svarer: »Og med din ånd!« (eller tilsvarende).

5. Kollektbøn

Indledningen afsluttes med, at præsten beder én af dagens kollektbønner fra Alterbogen. Kollektbønnen er en fællesbøn i overensstemmelse med dagens kirkeårspræg og leder over til højmissens første hoveddel: Ordet.

Menigheden tilslutter sig bønnen ved at svare: »Amen«.

II. ORDET

To eller tre bibelske læsninger med efterfølgende prædiken og kirkebøn udgør hovedpunkterne i gudstjenestens første hoveddel: Ordet. Imellem læsningerne, samt før og efter prædikenen synges to eller tre salmer. Forud for salmen før prædiken fremsiges trosbekendelsen.

Dåb foregår så vidt muligt i højmissen. Det kan ske på trosbekendelsens plads, eller i tilknytning til første læsning.

6. Første læsning

Der læses én af de bibelske tekster, der i Alterbogen er udvalgt til dagen. Menigheden står op under læsningen.

7. Salme mellem læsningerne

Denne salme kan være en salme, der stemmer overens med den forudgående eller efterfølgende læsning. Salmen kan eventuelt erstattes af en bibelsk vekselsalme, eller af en korsats.

8. Anden læsning / Evangelium

Der læses én (eller evt. to) af de bibelske tekster, der i Alterbogen er udvalgt til dagen. Menigheden står op under læsningen.

Når der er tre læsninger i gudstjenesten, kan evangeliet (= prædiketeksten) læses fra prædikestolen umiddelbart forud for prædikenen, eller der kan under dette punkt læses to læsninger sluttende med evangeliet og adskilt af en salme.

Når der er to læsninger i gudstjenesten, kan evangeliet læses under dette punkt, eller læsningen kan ske fra prædikestolen (pkt. 11).

9. Trosbekendelsen

Trosbekendelsen siges eller synges af præsten, eller af præsten og menigheden i fællesskab, som en lovprisning til Gud for hans frelsesgerninger. Menigheden står op under trosbekendelsen. Almindeligvis anvendes den apostolske trosbekendelse indledt med forsagelsen:

Jeg (vi) forsager Djævelen og alle hans gerninger og alt hans væsen.

Jeg (vi) tror på Gud Fader, den almægtige, Himmelens og jordens skaber,

og på Jesus Kristus, hans enbårne Søn, vor Herre, som er undfanget ved Helligånden, født af Jomfru Maria, pint under Pontius Pilatus, korsfæstet, død og begravet, nedfaret til Dødsriget, på tredje dag opstanden fra de døde, opfaret til Himmels, siddende ved Gud Faders, den almægtiges, højre hånd, hvorfra han skal komme at dømme levende og døde.

Jeg (vi) tror på Helligånden, den hellige, almindelige kirke, de helliges samfund, syndernes forladelse, kødets opstandelse og det evige liv.

Trosbekendelsen afsluttes af menigheden med: »Amen«.

10. Salme før prædikenen

Denne salme kan være en salme, der forbereder den efterfølgende prædiken og stemmer overens med dagens evangelium. Salmen kan eventuelt bortfalde, når anden læsning er prædiketekst.

11. Prædiken

Prædikenen indledes af præsten med en kort bøn. Derefter læses prædiketeksten, såfremt den ikke allerede er læst tidligere. Evan-

gelielæsningen indledes (hvad enten den læses under pkt. 8 eller pkt. 11) med ordene: »Dette hellige evangelium skriver evangelisten . . . «

Menigheden rejser sig og svarer: »Gud være lovet for sit glædelige budskab«.

Prædikenen afsluttes med lovprisning. Kirkebønnen kan bedes i umiddelbar tilknytning til prædikenen, eller den kan adskilles fra prædikenen ved en salme, mellemspill eller korsats. Inden præsten går ned fra prædikestolen, kan han lyse den apostolske velsignelse. Herunder står menigheden op.

12. Kirkebøn

Kirkebønnen er menighedens forbøn for alle mennesker i nød, for freden og menneskers arbejde, for alle med magt og ansvar, for vort land, dets dronning og dets øvrighed, for kirken og dens gerning, og for Guds rige fremgang og fuldendelse. Bønnen kan bedes af præsten alene, eller den kan bedes som en vekselbøn, hvor menigheden f.eks. svarer: »Herre, hør vor bøn«.

13. Salme efter prædikenen

Denne salme kan slutte sig til prædikenen og leder samtidigt over til højmessens anden hoveddel: Nadveren.

Denne salme kan også synges imellem prædikenen og kirkebønnen. I dette tilfælde kan der synges en kort salme som forberedelse til nadveren.

III. NADVER

Forud for nadveren gøres brød og vin rede.

Nadverhandlingen indledes med en takke- og lovprisningsbøn, der afsluttes med Fadervor og Indstiftelsesordene. Derefter uddeles brødet og vinen, og nadveren sluttes med en kollektbøn.

14. Nadverbøn

Præsten beder fra alteret nadverens takke- og lovprisningsbøn. Denne kan indledes med en fredshilsen, hvortil menigheden svarer: »Og med din ånd!«

Almindeligvis indeholder nadverbønnens indledning tillige Helligsangen, der synges af menigheden (herunder kan menigheden rejse sig):

M Hellig, hellig, hellig er Herren, Gud den Almægtige.
Himlen og jorden er fuld af din herlighed.
Hosianna i det højeste.
P/M Velsignet være Han, som kommer, i Herrens navn.
M Hosianna i det højeste.

15. Fadervor

Nadverbønnen afsluttes med Fadervor, der bedes af præsten, eller af præsten og menigheden i fællesskab:

Vor Fader, du, som er i Himlene.
Helliget worde dit navn.
Komme dit rige.
Ske din vilje, som i Himmelen således også på jorden.
Giv os i dag vort daglige brød.
Og forlad os vor skyld, som også vi forlader vore skyldnere.
Og led os ikke i fristelse, men fri os fra det onde.
Thi dit er riget og magten og æren i evighed.

Fadervor afsluttes af menigheden med: »Amen«.

16. Indstiftelse

Når præsten begynder på indstiftelsesordene, rejser menigheden sig.

Vor Herre Jesus Kristus i den nat, da han blev forrådt, tog brødet (NB), takkede og brød det, gav sine disciple det og

sagde: »Tag dette og spis det; det er mit legeme, som gives for jer. Gør dette til min ihukommelse.«

Ligeså tog han også kalken (NB) efter aftensmåltidet, takkede, gav dem den og sagde: »Drik alle heraf; denne kalk er den nye pagt i mit blod, som udgydes for jer til syndernes forladelse. Gør dette, så ofte som I drikker den, til min ihukommelse.«

17. Nadvermåltidet

Efter indstiftelsesordene går nadvergæsterne op til alteret, og brød og vin uddeles. Inden uddelingen synges ét eller flere vers af »O, du Guds lam«:

O du Guds Lam!
med korsets skam,
du bar al verdens synder,
derfra al trøst begynder;
miskundelig
forbarm du dig!

O du Guds Lam!
med korsets skam,
du bar al verdens synder,
dermed al fred begynder;
af kærlighed
giv os din fred!

O du Guds Lam!
med korsets skam,
du bar al verdens synder,
derfra vort liv begynder;
vor død til trods
opliv du os!

18. Kollektbøn efter nadveren

Når nadvergæsterne er kommet tilbage på deres pladser, beder præsten en kollektbøn, der afslutter nadverhandlingen og den hidtidige del af gudstjenesten og leder over til højmessens afslutning.

Menigheden tilslutter sig bønnen ved at svare: »Amen«.
Bønnen kan eventuelt erstattes af en kort takkesalme.

IV. AFSLUTNING

Velsignelse, salme, bøn og musik afslutter gudstjenesten og sender menigheden tilbage til hverdagens liv.

19. Velsignelse

Menigheden står op, mens præsten lyser velsignelsen:

Herren velsigne dig og bevare dig.
Herren lade sit ansigt lyse over dig og være dig nådig.
Herren løfte sit åsyn på dig og give dig fred.

Menigheden svarer: »Amen. Amen. Amen«.

20. Udgangssalme

Udgangssalmen kan være en takkesalme, eller en salme der på anden måde sammenfatter dagens gudstjeneste.

21. Udgangsbøn

Udgangsbønnen er en afsluttende bøn for gudstjenestedeltagerne med henblik på bortsendelse til hverdagens liv.

Bønnen bedes af kirkesangeren, kordegnen, eller et medlem af menigheden. Som afslutning på bønnen kan der være et menighedssvar, f.eks.: »Herre, hør vor bøn«.

Udgangsbønnen kan i visse tilfælde bortfalde og erstattes af et udgangsord.

22 Udgang

Gudstjenesten afsluttes med musik (postludium), hvorunder præsten og menigheden forlader kirkerummet.

Højmesse – Ordning A

I. INDLEDNING

*Førend gudstjenesten begynder, ringes der 3 gange med kirkens klokke(r).
Sidste ringning afsluttes med bedeslag.*

1. Indgang (Præludium)

Efter bedeslagene indledes gudstjenesten med et præludium, en bibelsk salme (introtitus) eller en anden korsats. (Se i øvrigt note A.1)

2. Indgangsbøn

Indgangsbønnen læses af kirkesangeren, kordegnen eller et medlem af menigheden. Der bedes én af følgende bønner:

a)

Lad os alle bede!

Herre! Jeg er kommet ind i dette dit hus for at høre, hvad du Gud Fader, min skaber, du Herre Jesus, min frelser, du gode Helligånd, i liv og død min trøstermand, vil tale til mig. Herre! Oplad nu således ved din Helligånd for Jesu Kristi skyld mit hjerte, at jeg af dit ord kan lære at sørge over (for) mine synder og at tro i liv og død på Jesus og hver dag forbedre mig i et helligt liv og levned; det høre og bønne Gud, ved Jesus Kristus. Amen.

eller b)

Lad os alle bede!

Herre, vi er kommet ind i dit hus for at høre, hvad du vil tale til os. Opluk nu ved din Helligånd vore hjerter, så vi af dit ord kan lære at angre vore synder, at tro på Jesus Kristus og hver dag forbedre os. Herre, hør vor bøn.

Menigheden kan afslutte bønnen ved at gentage ordene:

Herre, hør vor bøn.

eller c)

Lad os alle bede!

Herre vor Gud, hør os, som er samlede her i dit hus.

Luk vore ører op, så vi hører dit ord,

åbn vore hjerter, så vi omvender os,

giv os stemme, så vi bekender og lovsynger dig,

du Herre, som skabte os,

du Frelser, som forløste os,

du gode Helligånd, som trøster os i liv og død.

Herre, hør vor bøn.

Menigheden kan afslutte bønnen ved at gentage ordene:

Herre, hør vor bøn.

(Se i øvrigt note A.2)

3. Indgangssalme

4. Hilsen

Præsten siger eller messer:

Herren være med jer (Eder)!

Menigheden svarer:

Og med din ånd!

(Se i øvrigt note A.4)

5. Kollektbøn

Præsten læser eller messer én af dagens kollektbønner, hvorpå menigheden svarer:

Amen.

DÅB

Barnedåb foregår så vidt muligt i højmessens og placeres før eller efter Første læsning. Før og efter dåben kan der synges en dåbssalme eller nogle

dåbsvers. Når der er dåb, kan den fælles trosbekendelse udelades. (Se i øvrigt note vedr. dåb).

II. ORDET

6. Første læsning (fra Det gamle eller Det nye Testamente)

Læsningen kan f.eks. indledes med ordene:

Den første læsning til . . . (*søndagens eller helligdagens navn*) står skrevet hos . . .

Menigheden rejser sig, og teksten læses derefter af præsten.

(Se i øvrigt note A.6).

7. Salme mellem læsningerne

8. Evangelium (eller: anden læsning, salme og evangelium)

Præsten indleder evangelielæsningen med at sige eller messe:

Dette hellige evangelium skriver evangelisten . . .

Menigheden rejser sig og svarer:

Gud være lovet for sit glædelige budskab.

Evangeliet læses derefter af præsten. Menigheden står op under læsningen.

(Se i øvrigt note A.8).

9. Trosbekendelsen

Trosbekendelsen siges eller synges af præsten, eller af præst og menighed i fællesskab. Menigheden står op.

a: Den apostolske trosbekendelse

Jeg (vi) forsager Djævelen og alle hans gerninger og alt hans væsen.

Jeg (vi) tror på Gud Fader, den almægtige, Himmelen og jordens skaber,

og på Jesus Kristus, hans enbårne Søn, vor Herre, som er undfanget ved Helligånden, født af Jomfru Maria, pint under Pontius Pilatus, korsfæstet, død og begravet, nedfaret til Dødsriget, på tredje dag opstanden fra de døde, opfaret til Himmels, siddende

ved Gud Faders, den almægtiges, højre hånd, hvorfra han skal komme at dømme levende og døde.

Jeg (vi) tror på Helligånden, den hellige, almindelige kirke, de helliges samfund, syndernes forladelse, kødets opstandelse og det evige liv.

eller b: Den nikænske trosbekendelse

Jeg tror på én Gud, den almægtige Fader, Himmelen og jordens, alt det synlige og usynlige skaber.

Og på én Herre, Jesus Kristus, Guds enbårne Søn, som er født af Faderen før alle tider, Gud af Gud, lys af lys, sand Gud af sand Gud, født, ikke skabt, af samme væsen som Faderen, ved hvem alt er skabt, som for os mennesker og for vor frelse steg ned fra Himmelen og blev kød ved Helligånden af Jomfru Maria og blev menneske, som også blev korsfæstet for os under Pontius Pilatus, blev pint og begravet og opstod på tredje dagen ifølge skrifterne og opfodt til Himmels, sidder ved Faderens højre hånd og skal komme igen i herlighed for at dømme levende og døde, og der skal ikke være ende på hans rige.

Og på Helligånden, som er Herre, og som levendegør, som udgår fra Faderen og fra Sønnen, som tilbedes og æres tillige med Faderen og Sønnen, som har talt ved profeterne. Og på én, hellig, almindelig og apostolisk kirke. Jeg bekender én dåb til syndernes forladelse og forventer de dødes opstandelse og den kommende verdens liv.

Efter trosbekendelsen svarer menigheden med Amen (eller et salmevers).

(Se i øvrigt note A.9).

10. Salme før prædikenen

(Se i øvrigt note A.10).

11. Prædiken

Prædikenen indledes med bøn og afsluttes med lovprisning:

Lov og tak og evig ære være dig vor Gud, Fader, Søn og Helligånd, du, som var, er og bliver én sand treenig Gud, højlovet fra første begyndelse, nu og i al evighed. Amen.

(Se i øvrigt note A.11).

12. Kirkebøn

I kirkebønnen er præsten frit stillet med hensyn til ordlyden, men kan benytte nedenstående bøn, der er vejledende for bønnens indhold:

Herre, vor Gud, himmelske Fader, vi beder dig for hele den verden, som du har skabt, at du vil opretholde den og forny den. Lad der blive fred mellem alle folk og nationer. Velsign jorden og menneskers arbejde. Hjælp os alle til at tage vare på den skabte verden, så vi værner om menneskers velfærd og forvalter naturen til bedste for hverandre.

Herre, vi beder dig for alle, der er ramt af sorg og ulykke og savn: Trøst de bedrøvede og bange, giv frihed og retfærd til de fattige og undertrykte, mæt de sultne, helbred de syge, hjælp de hjemløse og landflygtige, vær hos de fangne, giv nyt mod og håb til de bekymrede og modløse.

Herre, vi beder dig for alle, der har fået magt og ansvar og viden betroet: Giv dem troskab og visdom, så de forvalter mulighederne til gavn for de svage og til at tjene andre mennesker. Velsign og bevar vor dronning og hele dronningens hus. Vær med regering og folketing og al lovlig øvrighed her i landet. Hjælp alle til at udfylde deres plads i samfund og familie med respekt og kærlighed.

Herre, vi beder dig for vort land, vor familie, og alle vi holder af og er forbundet med, at du vil holde din skærmende hånd over os, fri os fra alt ondt og bevar os fra indbyrdes strid og opløsning. Giv os glæde, energi og vilje til at hjælpe hinanden. Skænk os din tilgivelse og en ny begyndelse, når vi svigter dig og de mennesker, der har brug for vor hjælp.

Herre, vi beder dig for din kirke her og ud over hele jorden: Velsign den og forny den ved din Ånd, så den kan tale dit befriende ord til alle mennesker. Hold os fast i det fællesskab, som

du i dåben satte os i. Styrk os gennem nadverens måltid, og hjælp os alle til at tjene dig med glæde.

Herre, vi beder dig for dit rige, det som er, og det som kommer, at det må vokse og fuldendes. Vær hos os, når vi skal dø. Forbarm dig over os, giv os ikke løn som forskyldt, og skænk os en glædelig opstandelse til det evige liv, hvor du skal være alt i alle.

Herre, hør vor bøn. Amen.

(Se i øvrigt note A.12).

13. Salme efter prædikenen

(Se i øvrigt note A.13).

III. NADVER

14. Nadverbøn

Der anvendes én af følgende to nadverbønner:

a)

Præsten siger eller messer, vendt mod menigheden:

Fred være med jer!

Menigheden svarer:

Og med din ånd!

Præsten fortsætter:

Opløft jeres hjerter til Herren! Lad os prise hans navn og i kor med alle engle synge hans herligheds lovsang.

Menigheden rejser sig, præsten vender sig mod alteret, og alle synger:

Hellig, hellig, hellig er Herren, Gud den Almægtige.

Himlen og jorden er fuld af din herlighed.

Hosianna i det højeste!

Velsignet være Han, som kommer i Herrens navn.

Hosianna i det højeste!

Efter Helligsangen sætter menigheden sig igen, og præsten fortsætter:

Vi takker og lover sig, Gud Fader Almægtige, ved Jesus Kristus, vor Herre. Du skabte himlen og hele dens hær, jorden og alt, som er derpå. Liv og ånde giver du os, mætter os daglig af din fylde.

Vi priser dig, fordi du elskede verden og sendte din enbårne Søn, Jesus Kristus, for at enhver, som tror på ham, ikke skal fortabes, men have evigt liv.

Vi ihukommer med taksigelse hans lidelse og død, hans opstandelse og himmelfart, og forventer hans komme i herlighed. Vi beder dig: Send din Helligånd til os og forny gennem dette måltid vort fællesskab med den opstandne Herre og Frelser, for at vi må blive et i ham, ligesom han er et med dig. Hør os i Jesu navn.

eller b)

Præsten siger eller messer, vendt mod menigheden:

Opløft jeres hjerter til Herren. Lad os prise hans navn.

Præsten fortsætter (vendt mod alteret):

Hellig, hellig, hellig er Herren, Gud den Almægtige, han, som var, og som er, og som kommer.

Menigheden:

Hosianna i det højeste.

Præsten:

Velsignet være han, som kommer, i Herrens navn.

Menigheden:

Hosianna i det højeste.

Præsten:

Opstandne Herre og frelser, du, som selv er til stede iblandt os med al din kærligheds rigdom! Giv os at modtage dit legeme og blod til din ihukommelse og til stadfæstelse i troen på syndernes forladelse. Rens os fra synd og styrk os i det evige livs håb. Giv os at vokse i kærligheden, så at vi med alle troende må blive ét i dig, ligesom du er ét med Faderen.

(Se i øvrigt note A.14).

15. Fadervor

Præsten, eller præst og menighed i fællesskab:

Vor Fader, du, som er i Himlene.

Helliget vorde dit navn.

Komme dit rige.

Ske din vilje, som i Himmelen således også på jorden.

Giv os i dag vort daglige brød.

Og forlad os vor skyld, som også vi forlader vore skyldnere.

Og led os ikke i fristelse, men fri os fra det onde.

Thi dit er riget og magten og æren i evighed.

Menigheden:

Amen.

(Se i øvrigt note A.15).

16. Indstiftelse

Menigheden rejser sig, og præsten siger eller messer:

Vor Herre Jesus Kristus i den nat, da han blev forrådt, tog brødet (NB), takkede og brød det, gav sine disciple det og sagde: »Tag dette og spis det; det er mit legeme, som gives for jer. Gør dette til min ihukommelse.«

Ligeså tog han også kalken (NB) efter aftensmåltidet, takkede, gav dem den og sagde: »Drik alle heraf; denne kalk er den nye pagt i mit blod, som udgydes for jer til syndernes forladelse. Gør dette, så ofte som I drikker den, til min ihukommelse.«

(Se i øvrigt note A.16).

17. Nadvermåltidet

Efter indstiftelsesordene går nadvergæsterne op til alteret. Inden uddelingen synges ét eller flere vers af »O, du Guds lam:

O du Guds Lam!
med korsets skam,
du bar al verdens synder,
derfra al trøst begynder;
miskundelig
forbarm du dig!

O du Guds Lam!
med korsets skam,

du bar al verdens synder,
dermed al fred begynder;
af kærlighed
giv os din fred!

O du Guds Lam!
med korsets skam,
du bar al verdens synder,
derfra vort liv begynder;
vor død til trods
opliv du os!

Idet præsten rækker brødet, siger han til hver nadvergæst:
Dette er Jesu Kristi legeme.
Idet præsten rækker vinen, siger han til hver nadvergæst:
Dette er Jesu Kristi blod.

Efter hvert bord siger præsten:
Den korsfæstede og opstandne frelser, vor Herre Jesus Kristus,
som nu har givet jer sit hellige legeme og blod, hvormed han har
gjort fyldest for alle jeres synder, han styrke og opholde jer derved
i en sand tro til det evige liv! Fred være med jer!

*Der kan også finde kontinuerlig altergang sted, hvor nadvergæsten forlar-
der måltidet, så snart han har modtaget brød og vin.*

Eller præsten kan nøjes med efter hvert bord at sige:
Fred være med jer! (Gå med fred!)

(Se i øvrigt note A.17).

18. Takkekollekt efter nadveren

*Når nadvergæsterne er kommet tilbage på deres pladser, siger eller messer
præsten:*
Lad os alle bede!

Vi takker dig, Herre, vor Gud, almægtige Fader, fordi du i din
barmhjertighed vederkvæger/styrker os med disse livsalige gaver.
Vi beder dig, at du vil lade dine gaver komme os rettelig til gode,
til at styrke vor tro, grundfæste vort håb og gøre den indbyrdes
kærlighed levende iblandt os, for din Søns, Jesu Kristi, vor Herres
skyld.

Menigheden:

Amen.

(Se i øvrigt note A.18).

IV. AFSLUTNING

19. Velsignelse

Menigheden rejser sig, og præsten lyser velsignelsen:

Herren velsigne dig og bevare dig.

Herren lade sit ansigt lyse over dig og være dig nådig.

Herren løfte sit åsyn på dig og give dig fred.

Menigheden:

Amen. Amen. Amen.

(Se i øvrigt note A.19).

20. Udgangssalme

21. Udgangsbøn

*Udgangsbønnen læses af kirkesangeren, kordegnen eller et medlem af me-
nigheden. De bedes én af følgende bønner:*

a)

Lad os alle bede!

Herre, jeg takker dig af hele mit hjerte, fordi du har lært mig,
hvad du vil, at jeg skal gøre. Hjælp mig nu, min Gud, ved din Hel-
ligånd for Jesu Kristi skyld, at jeg må bevare dit ord i et rent hjer-
te, deraf i troen styrkes, i et helligt levned forbedres og mig der-
ved i liv og død trøste. Amen.

eller b)

Lad os alle bede!

Herre, vi takker dig, fordi du har lært os, hvad du vil, at vi skal gøre: holde fast ved dit ord og derved styrkes i troen, forbedres dag for dag og trøstes i liv og død.

Herre, hør vor bøn.

Menigheden kan afslutte bønningen ved at gentage ordene:

Herre, hør vor bøn.

eller c)

Lad os alle bede!

Herre, vi takker dig, fordi vi må gå ud herfra som frie mennesker med vore synders forladelse og din velsignelse.

Bliv hos os med din fred, og giv os mod til at leve, som du har lært os.

Herre, hør vor bøn.

Menigheden kan afslutte bønningen ved at gentage ordene:

Herre, hør vor bøn.

(Se i øvrigt note A.21).

22 Udgang (Postludium)

Mens præsten og menigheden forlader kirkerummet, afsluttes gudstjenesten med et postludium. (Se i øvrigt note A.22).

NOTER TIL ORDNING A

Note A.1

Imellem ringningerne kan der holdes skriftemål, eller der kan gives en introduktion til dagens gudstjeneste (åben korprøve).

Under indgangen går præsten for alteret. Dette kan ske i forbindelse med en eventuel indgangsprocession.

Præsten er under gudstjenesten iført præstekjole eller alba (eventuelt med stola). Under nadveren eller under hele altertjenesten kan han være iført messehagel.

Note A.2

Under indgangsbønnen knæler præsten ved alteret.

I stedet for de anførte indgangsbønnen kan anvendes følgende vekselbøn mellem K (= kirkesanger, kordegn, kor eller medlem af menigheden) og M (= Menigheden):

- K Herre Jesus, Guds Søn,
du som blev menneske for vor frelses skyld,
vi beder dig: Herre, forbarm dig.
- M Herre, forbarm dig.
- K Kristus, vor Bror i Himlen,
du som har givet os del i livets sejr over døden,
vi beder dig: Kristus, forbarm dig.
- M Kristus, forbarm dig.
- K Herre, du som sidder ved Faderens højre hånd
og går i forbøn for os,
vi beder dig: Herre, forbarm dig.
- M Herre, forbarm dig.

I tilknytning til denne vekselbøn kan der fortsættes på følgende måde:

- K Ære være Gud i det højeste,
og fred på jorden, i mennesker velbehag.

Menigheden rejser sig derefter og synger »Lovsangen«, som f.eks. kan være et vers af salmen »Aleneste Gud i Himmerig« (DDS 360):

Aleneste Gud i Himmerig
ske lov og pris for sin nåde,
som han har os skænket faderlig
at fri os af syndens våde.
På jorden er kommen stor fryd og fred,
vi mennesker må vel glædes ved
Guds yndest og gode vilje.

»Lovsangen« kan erstatte indgangssalmen og umiddelbart efterfølges af Hilsen.

Note A.4

I stedet for anførte hilsen kan anvendes én af følgende hilsener:

- a) Nåde være med jer og fred fra Gud, vor Far,
og vor Herre, Jesus Kristus.
- b) Vor Herres Jesu Kristi nåde, Guds kærlighed
og Helligåndens samfund være med os alle.

Når disse hilsener anvendes, kan menighedssvaret være et trefoldigt Amen, eller menighedssvaret kan udelades.

Note vedr. dåb

Såfremt det ønskes, kan dåben i stedet finde sted på trosbekendelsens plads efter evangelielæsningen.

Dåbsfølget kan komme ind i kirken i forbindelse med en eventuel indgangsprocession. Såfremt det ønskes at bære barnet ud inden gudstjenestens afslutning, kan dette ske under salmen før prædikenen.

Note A.6

Den eller de indledende læsninger kan eventuelt læses af et medlem af menigheden fra en læsepult eller et andet egnet sted i kirken. I dette tilfælde kan præsten under denne del af gudstjenesten tage plads et andet sted i korret end ved alteret.

[Den her beskrevne gudstjenesteordning forudsætter, at alterbogen indbefatter en perikopeordning med kun 2 læsninger, hvoraf den første i visse perioder af kirkeåret er en gammeltestamentlig læsning, og i andre perioder af kirkeåret er en nytestamentlig læsning fra brevene, Apostlenes Gerninger eller Johannes Åbenbaring].

Oplæsningen kan f.eks. afsluttes med ordene »Såvidt Herrens ord« eller »Amen«.

Note A.8

Evangelielæsningen kan f.eks. afsluttes med ordene »Dette var dagens evangelium« eller et »Amen«, hvorefter menigheden kan synge et Halleluja, som f.eks. kan være:

Halleluja! Halleluja! Halleluja!
Thi synger lydt og sjæleglad
hans menighed i allen stad:
Ære være Gud i det høje!
(DDS 190, slutn.)

Såfremt der i gudstjenesten ønskes 3 læsninger, kan der under dette punkt læses 2 læsninger, en »anden læsning« og »evangelielæsningen«, adskilt af en salme. I dette tilfælde kan én af salmerne mellem læsningerne erstattes af en bibelsk salme eller en korsats.

Note A.9

Trosbekendelsen kan f.eks. indledes af præsten med ordene »Lad os lovprise Gud ved at bekende den kristne tro« eller »Lad os bekende den kristne tro«.

Normalt anvendes den apostolske trosbekendelse, som indledes med forsagelsen. Forsagelsen kan dog udelades.

Note A.10

Under salmen før prædikenen går præsten på prædikestolen. Salmen kan bortfalde eller erstattes af et enkelt salmevers, hvor det ønskes, at prædikenen skal følge umiddelbart efter evangeliet og trosbekendelsen.

Der bør dog være mindst 2 salmer før prædikenen. Hvis salmen bortfalder, kan der spilles et mellemstil på orglet.

Note A.11

I stedet for den anførte lovprisning kan prædikenen sluttes med ordene: Ære være Faderen og Sønnen og Helligånden, som i begyndelsen, så nu og altid og i al evighed. Amen.

Note A.12

Kirkebønnen kan bedes af præsten fra prædikestolen i umiddelbar tilknytning til prædikenen (a), eller den kan adskilles fra prædikenen ved korsang, orgel-mellemspil eller salme (b).

I sidstnævnte tilfælde kan kirkesanger, kordegn eller et medlem af menigheden lede bønnen fra en læsepult eller et andet egnet sted i kirken.

Meddelelser gives i tilknytning til kirkebønnen, eller i tilknytning til udgangsbønnen.

Når kirkebønnen bedes fra prædikestolen, kan præsten lyse den apostolske velsignelse, inden han går ned fra prædikestolen. Herunder står menigheden op:

Lad os med apostolen tilønske hverandre: Vor Herres Jesu Kristi nåde, Guds kærlighed og Helligåndens samfund være med os alle. Amen.

a)

*Prædiken med lovprisning**Kirkebøn fra prædikestol**Meddelelser**(Evt. den apostolske velsignelse)**Salme efter prædikenen*

b)

*Prædiken med lovprisning**Korsang eller mellemstil**Meddelelser fra læsepult**Kirkebøn**Salme efter prædikenen*

[Andre eksempler på kirkebønner, berunder veksel-bønner, anføres i denne note eller i et teksttillæg].

Note A.13

Under denne salme går præsten for alteret, og brød og vin gøres rede.

Nadverbordet kan være dækket fra gudstjenestens begyndelse, eller det kan dækkes under denne salme.

Note A.14

I forlængelse af den indledende fredsbilsen kan præsten sige:

Lad os ønske hverandre fred.

Hvorefter alle hilser på de nærmeststående i kirken. Hilsenen kan ske med håndtryk og ordene:

Fred være med dig.

Såfremt der ønskes et kortere nadverritual, kan den indledende del i begge de anførte nadverbønner udelades, sådan at der i den første bøn begyndes med ordene »Vi takker og lover dig«, og sådan at der i den anden bøn begyndes med ordene »Opstandne Herre og frelser«.

[I den første nadverbøn kan det trinitarisk opbyggede afsnit »Vi takker og lover dig ... Hør os i Jesu navn« eventuelt erstattes af de to forslag i Ritualforslag ved Kirkeligt Samfunds udvalg (II), side 6-7 (eller tilsvarende)].

I den anden nadverbøn kan indledningen erstattes af følgende tiltale:

Kære Kristi venner! Vor Herre Jesus Kristus har selv sagt: »Jeg er livets brød. Den, som kommer til mig, skal ikke hunge; og den, som tror på mig, skal aldrig tørste.« I sin hellige nadver skænker den korsfæstede og opstandne frelser os sig selv, så at hver den, som hungrer og tørster efter retfærdighed, der kan finde mad og drikke til evigt liv. Så følg i lydlig tro hans indbydelse, når han siger: »Tag dette og spis det; drik alle deraf; gør dette til min ihukommelse.« Da vil han forene jer med sig selv, så at I under vandringeren her på jorden stadig må komme ham i hu og engang samles med ham i hans rige. Derom vil vi nu af hjertet bede.

Note A.15

Såfremt Fadervor bedes af præsten alene, svarer menigheden med Amen.

Note A.16

Ved NB tager præsten disken, henholdsvis kalken, og sætter dem ikke, før han har læst det pågældende afsnit af indstiftelsesordene til ende. Han kan berunder vende sig mod menigheden.

Note A.17

Salmen »O, du Guds Lam« kan udelades eller erstattes af en anden egnet salme. Under uddelingen kan der synges en salme, der kan være musik, eller der kan være stille.

I stedet for de anførte uddelingsord kan anvendes uddelingsordene:

Modtag Jesu Kristi legeme.

Modtag Jesu Kristi blod.

Note A.18

I Alterbogen eller i et teksttillæg kan anføres andre mulige takkebønner varierende med kirkeåret.

[Takkekollektn kan eventuelt erstattes af et salmevers, f.eks. DDS 390, eller et andet vers].

Note A.19

Velsignelsen kan indledes med hilsen:

P Herren være med jer.

M Og med din ånd.

Eller med ordene:

Modtag Herrens velsignelse.

Under velsignelsen kan præsten løfte armene og afslutte med korstegn.

Note A.21

I tilknytning til udgangsbønnen kan der være meddelelser og et udgangsord.

Note A.22

Indsamling finder almindeligvis sted i forbindelse med udgangen.

Højmesse – Ordning B

I. INDLEDNING

Førend gudstjenesten begynder, ringes der 3 gange med kirkens klokke(r). Sidste ringning afsluttes med bedeslag. (Se i øvrigt note B.1).

1. Indgang (Præludium)

Efter bedeslagene går præsten for alteret, og gudstjenesten indledes med et præludium, en bibelsk salme eller en anden korsats. Herunder kan der være procession.

2. Indgangsbøn

Indgangsbønnen læses af kirkesangeren, kordegnen eller et medlem af menigheden. Under bønnen knæler præsten på bedeskamlen. Der bedes én af følgende bønner:

a)

Lad os alle bede!

Herre! Jeg er kommet ind i dette dit hus for at høre, hvad du Gud Fader, min skaber, du Herre Jesus, min frelser, du gode Helligånd, i liv og død min trøster(mand), vil tale til mig. Herre! Oplad nu således ved din Helligånd for Jesu Kristi skyld mit hjerte, at jeg af dit ord kan lære at sørge over (for) mine synder og at tro i liv og død på Jesus og hver dag forbedre mig i et helligt liv og levned; det høre og bønne Gud, ved Jesus Kristus. Amen.

eller b)

Lad os alle bede!

Herre, jeg er kommet ind i dit hus for at høre, hvad du vil tale til mig. Opluk nu ved din Helligånd mit hjerte, så jeg af dit ord kan

lære at angre mine synder, at tro på Jesus Kristus og hver dag forbedre mig. Herre, hør min bøn.

Indgangsbønnen kan bortfalde, når der indledes med introitus.

3. Indgangssalme

(Se i øvrigt note B.3 vedr. Kyrie og Gloria).

4. Hilsen

Præsten siger eller messer:

Herren være med jer!

Menigheden svarer:

Og Herren være med dig!

5. Kollektbøn

Præsten læser eller messer én af dagens kollektbønner, hvorpå menigheden svarer:

Amen.

II. ORDET

(Se i øvrigt note vedr. forkortet højmesse)

6. Første læsning (fra Det gamle Testamente)

Læsningen indledes med ordene:

Den første læsning til . . . (søndagens eller helligdagens navn) står skrevet hos . . .

Teksten læses derefter af præsten (eller af et medlem af menigheden, i så fald fra en læsepult i koret). Menigheden står op under læsningen.

Oplæseren kan afslutte oplæsningen med at sige:

Så vidt Herrens ord.

Hvortil menigheden kan svare:

Priset være du, Herre, vor Gud.

7. Salme mellem læsningerne (Gradualsalme)

8. Anden læsning (en epistel eller lektie fra Det nye Testamente)

Læsningen indledes med ordene:

Dagens anden læsning står skrevet hos . . .

Menigheden rejser sig, og teksten læses derefter af præsten (eller af et medlem af menigheden, jfr. ovenfor). Oplæseren kan afslutte oplæsningen med at sige:

Så vidt Herrens ord.

Hvortil menigheden svarer med at synge et Halleluja, f.eks.:

Halleluja! Halleluja! Halleluja!

Thi synger lydt og sjæleglad
hans menighed i allen stad:

Ære være Gud i det høje!

(DDS 190, slutn.)

9. Trosbekendelsen / Dåb

Trosbekendelsen siges eller synges af præsten, eller af præst og menighed i fællesskab. Menigheden står op. Trosbekendelsen kan indledes af præsten med ordene:

Lad os bekende vor kristne tro.

Eller:

Lad os lovprise Gud ved at bekende vor kristne tro.

a: Den apostolske trosbekendelse)

Jeg (vi) forsager Djævelen og alle hans gerninger og alt hans væsen.

Jeg (vi) tror på Gud Fader, den almægtige, Himmelens og jordens skaber,

og på Jesus Kristus, hans enbårne Søn, vor Herre, som er undfanget ved Helligånden, født af Jomfru Maria, pint under Pontius Pilatus, korsfæstet, død og begravet, nedfaret til Dødsriget, på tredje dag opstanden fra de døde, opfaret til Himmels, siddende ved Gud Faders, den almægtiges, højre hånd, hvorfra han skal komme at dømme levende og døde.

Jeg (vi) tror på Helligånden, den hellige, almindelige kirke, de helliges samfund, syndernes forladelse, kødets opstandelse og det evige liv.

eller b: Den nikænske trosbekendelse)

Jeg tror på én Gud, den almægtige Fader, Himmelens og jordens, alt det synliges og usynliges skaber.

Og på én Herre, Jesus Kristus, Guds enbårne Søn, som er født af Faderen før alle tider, Gud af Gud, lys af lys, sand Gud af sand Gud, født, ikke skabt, af samme væsen som Faderen, ved hvem alt er skabt, som for os mennesker og for vor frelse steg ned fra Himmelen og blev kød ved Helligånden af Jomfru Maria og blev menneske, som også blev korsfæstet for os under Pontius Pilatus, blev pint og begravet og opstod på tredje dagen ifølge skrifterne og opfor til Himmels, sidder ved Faderens højre hånd og skal komme igen i herlighed for at dømme levende og døde, og der skal ikke være ende på hans rige.

Og på Helligånden, som er Herre, og som levendegør, som udgår fra Faderen og fra Sønnen, som tilbedes og æres tillige med Faderen og Sønnen, som har talt ved profeterne. Og på én, hellig, almindelig og apostolisk kirke. Jeg bekender én dåb til syndernes forladelse og forventer de dødes opstandelse og den kommende verdens liv.

Efter trosbekendelsen svarer menigheden med tredobbelt amen.

10. Salme før prædikenen

11. Evangelielæsning og prædiken

På prædikestolen indleder præsten med en bøn, hvorefter han siger:

Dette hellige evangelium skriver evangelisten . . .

Menigheden rejser sig og svarer:

Gud være lovet for sit glædelige budskab.

Derefter sætter menigheden sig, og prædiken følger. Prædiken afsluttes med lovprisning:

Lov og tak og evig ære være dig vor Gud, Fader, Søn og Helligånd, du, som var, er og bliver én sand treenig Gud, højlovet fra første begyndelse, nu og i al evighed. Amen.

12. Kirkebøn

Kirkebønnen kan bedes fra prædikestolen i umiddelbar tilknytning til prædikenen, eller den kan bedes fra alteret efter »salmen efter prædikenen«.

Præsten er frit stillet med hensyn til kirkebønnens ordlyd, men kan benytte nedenstående bøn, der er vejledende for bønnens indhold:

Evige, almægtige Gud! Vi beder dig for den hellige almindelige kirke, som går fra jordens ene ende til den anden, den du stadfæstede på klippen. Beskærm den igennem storm og trængsler og bevar den fra falsk tryghed og verdens tillokkelser indtil fuldendelsen i evigheden. Giv den trofaste hyrder og lærere, og hjælp enhver, som har en tjeneste i din kirke, til at udføre den i din frygt og i hjertets renhed. Velsign biskoppen over dette stift.

Lad lyset fra Kristi evangelium opgå for alle folkeslag, for hedningerne og for dit folk Israel. Flyt ikke lysestagen fra den gamle kristenhed, men ophold dit ord og dine sakramenter uforfalskede iblandt os. Lad alle kristne vokse i nåde og kundskab om din vilje frem mod enhed i troen og i erkendelsen af dig, så dit adspredte folk må samles til ét.

Vi beder dig, o Gud, for hele den arme jord, for alle jordens folkeslag og deres herskere, at du vil lede deres hjerter og give fred i alle lande.

Vi takker dig for det land, du gav os. Velsign vort folk og væk det til ansvar og lydighed mod dig. Fri os, kære Gud, for al blodsudgydelse, krig og oprør, fra pest og hungersnød, fra ildsvåde og alle ulykker.

Bevar og velsign dronningen og hele dronningens hus. Vi beder dig for vor regering og folketing og al lovlig øvrighed her i landet. Gør dem til en fast mur omkring os imod al uret og lovløshed, og velsign alt ærligt håndens og åndens arbejde.

Trøst og styrk alle syge og sorgfulde, alle fattige og arbejdsløse mennesker, og giv de anfægtede og tvivlende tro og håb. Vær hos alle, som er i trængsel og nød, hos enkerne og de faderløse, og før deres sag, som lider uskyldigt. Velsign forældrene til at opdrage deres børn i guds frygt og nøjsomhed, og stå dem imod, som vil dræbe troen i børnenes hjerter. Bevar de unge og led dem på din vej. Lad din fred være hos de gamle, og lad dit ansigt lyse for dem, der strider med døden. Beskærm os alle i vor sidste nød, og giv os efter dette liv at få del i de troendes opstandelse og indgå i det evige liv.

Herre, hør vor bøn. Amen.

Inden præsten går ned fra prædikestolen, gives meddelelser, og der sluttes med den apostolske velsignelse, hvorunder menigheden står op:

Lad os med apostelen tilønske hverandre: Vor Herres Jesu Kristi nåde, Guds kærlighed og Helligåndens samfund være med os alle. Amen.

13. Salme efter prædikenen

Under denne salme går præsten for alteret iført messeklæder. Kirkebønnen kan bedes efter denne salme.

III. NADVER

Hvor kirkebønnen bedes fra alteret efter »Salmen efter prædikenen«, indledes nadveren med en kort salme, hvorunder brød og vin gøres rede.

14. Nadverbøn

Præsten vender sig mod menigheden og siger eller messer:

Opløft jeres hjerter til Herren.

Lad os prise hans navn.

Derefter vender præsten sig mod alteret og fortsætter:

Vi takker og lover sig, Gud Fader, Almægtige, ved Jesus Kristus, vor Herre. Du skabte himlen og hele dens hær, jorden og alt, som

er derpå. Liv og ånde giver du os, mætter os daglig af din fylde. Med hele din menighed på jorden og i himlen, i kor med alle engle, synger vi din lovsang:

Menigheden synger:

Hellig, hellig, hellig er Herren, Gud den Almægtige.

Himlen og jorden er fuld af din herlighed.

Hosianna i det højeste.

Præsten:

Velsignet være Han, som kommer, i Herrens navn.

Menigheden synger:

Hosianna i det højeste.

Præsten:

Vi takker dig, hellige Gud og Fader, fordi du friede os ud af mørkets magt og førte os over i din elskede Søns rige. Han er det levende brød, der kom ned fra himlen for at give verden liv.

Vi ihukommer med taksigelse hans bitre lidelse og død, hans sejrige opstandelse og himmelfart og forventer hans komme i herlighed. Vi beder dig: Giv os i tro at modtage vor Herres Jesu Kristi legeme og blod og derved få del i hans fuldbragte offer til syndernes forladelse og evigt liv.

(Se i øvrigt note vedr. forkortet højmesse)

15. Fadervor

Præsten (eller præst og menighed i fællesskab) beder derefter Fadervor:

Vor Fader, du, som er i Himlene.

Helliget worde dit navn.

Komme dit rige.

Ske din vilje, som i Himmelen således også på jorden.

Giv os i dag vort daglige brød.

Og forlad os vor skyld, som også vi forlader vore skyldnere.

Og led os ikke i fristelse, men fri os fra det onde.

Thi dit er riget og magten og æren i evighed.

Menigheden:

Amen.

16. Indstiftelse

Menigheden rejser sig, og præsten siger eller messer:

Vor Herre Jesus Kristus i den nat, da han blev forrådt, tog brødet (NB), takkede og brød det, gav sine disciple det og sagde: »Tag dette og spis det; det er mit legeme, som gives for jer. Gør dette til min ihukommelse.«

Ligeså tog han også kalken (NB) efter aftensmåltidet, takkede, gav dem den og sagde: »Drik alle heraf; denne kalk er den nye pagt i mit blod, som udgydes for jer til syndernes forladelse. Gør dette, så ofte som I drikker den, til min ihukommelse.«

Ved NB tager præsten disken, henholdsvis kalken, og sætter dem ikke, før han har læst pågældende afsnit af indstiftelsesordene til ende.

17. Nadvermåltidet

Efter indstiftelsesordene går nadvergæsterne op til alteret. Inden uddelingen synges ét eller flere vers af »O, du Guds lam:

O du Guds Lam!
med korsets skam,
du bar al verdens synder,
derfra al trøst begynder;
miskundelig
forbarm du dig!

O du Guds Lam!
med korsets skam,
du bar al verdens synder,
dermed al fred begynder;
af kærlighed
giv os din fred!

O du Guds Lam!
med korsets skam,
du bar al verdens synder,
derfra vort liv begynder;
vor død til trods
opliv du os!

Idet præsten rækker brødet, siger han til hver nadvergæst:
Dette er Jesu Kristi legeme.
Idet præsten rækker vinen, siger han til hver nadvergæst:
Dette er Jesu Kristi blod.

Efter hvert bord siger præsten:
Den korsfæstede og opstandne frelser, vor Herre Jesus Kristus,
som nu har givet jer sit hellige legeme og blod, hvormed han har
gjort fyldest for alle jeres synder, han styrke og opholde jer derved
i en sand tro til det evige liv! Fred være med jer!

Efter hvert bord undtagen det sidste kan præsten indskrænke sig til at sige:
Fred være med jer!

18. Takkekollekt efter nadveren

*Når nadvergæsterne er kommet tilbage på deres pladser, siger eller messer
præsten:*

Herren være med jer!

Menigheden svarer:

Og Herren være med dig!

Præsten fortsætter:

Lad os alle bede!

Vi takker dig, Herre, vor Gud, almægtige Fader, fordi du i din
barmhjertighed vederkvæger/styrker os med disse livsalige gaver.
Vi beder dig, at du vil lade dine gaver komme os rettelig til gode,
til at styrke vor tro, grundfæste vort håb og gøre den indbyrdes
kærlighed levende iblandt os, for din Søns, Jesu Kristi, vor Herres
skyld.

Menigheden:
Amen.

IV. AFSLUTNING

19. Velsignelse

Menigheden rejser sig, og præsten lyser velsignelsen:

Herren velsigne dig og bevare dig.

Herren lade sit ansigt lyse over dig og være dig nådig.

Herren løfte sit åsyn på dig og give dig fred.

Menigheden:

Amen. Amen. Amen.

20. Udgangssalme

21. Udgangsbøn

*Udgangsbønnen læses af kirkesangeren, kordegnen eller et medlem af me-
nigheden. De bedes én af følgende bønner:*

a)

Lad os alle bede!

Herre, jeg takker dig af hele mit hjerte, fordi du har lært mig,
hvad du vil, at jeg skal gøre. Hjælp mig nu, min Gud, ved din Hel-
ligånd for Jesu Kristi skyld, at jeg må bevare dit ord i et rent hjer-
te, deraf i troen styrkes, i et helligt levned forbedres og mig der-
ved i liv og død trøste. Amen.

eller b)

Lad os alle bede!

Herre, jeg takker dig, fordi du har lært mig, hvad du vil, at jeg skal
gøre: holde fast ved dit ord og derved styrkes i troen, forbedres
dag for dag og trøstes i liv og død.

Herre, hjælp mig dertil! Amen.

22 Udgang (Postludium)

Mens præsten og menigheden forlader kirkerummet, afsluttes gudstjenesten med et postludium.

Indsamling finder almindeligvis sted i forbindelse med udgangen.

NOTER TIL ORDNING B

Note B.1

Imellem ringningerne kan der holdes skriftemål, eller der kan gives en introduktion til dagens gudstjeneste.

Note B.3

Efter indgangssalmen kan højmessens udvides med et Kyrie og et Gloria.

KYRIE

- P Herre, Gud Fader i himlen.
M Forbarm dig over os.
P Herre Jesus, vor frelsemand.
M Forbarm dig over os.
P Herre Helligånd, vort lys og vor trøst.
M Forbarm dig over os.

GLORIA

- P Ære være Gud i det højeste
og fred på jorden i mennesker velbehag.
M Aleneste Gud i Himmerig
ske lov og pris for sin nåde,
som han har os skænket faderlig
at fri os fra syndens våde.
På jorden er kommen stor fryd og fred,
vi mennesker må vel glædes ved
Guds yndest og gode vilje.
(DDS 360, vers 1)

Herefter fortsætter højmissen med hilsen og kollektbøn.

Note vedr. forkortet højmesse (B)

I. Indledning (pkt. 1-5)

Uændret.

II. Ordet

I stedet for første og anden læsning (pkt. 6-7-8) læses kun én læsning:

6. Læsning fra Det gamle eller Det nye Testamente.

7. Salme mellem læsningerne

() - - -

9. Trosbekendelsen / Dåb

10. Salme før prædikenen

11. Evangelielæsning og prædiken

12. Kirkebøn

13. Salme efter prædiken.

III. Nadver

14. Nadverbøn

Præsten vender sig mod menigheden og siger eller messer:

»Opløft jeres hjerter til Herren. Lad os prise hans navn.«

Derefter vender præsten sig mod alteret og fortsætter:

»Hellig, hellig, hellig er Herren, Gud den Almægtige,

Han som var, og som er, og som kommer.«

Menigheden: »Hosianna i det højeste.«

Præsten: »Velsignet være Han, som kommer i Herrens navn.«

Menigheden: »Hosianna i det højeste.«

Præsten:

»Opstandne Herre og frelser, du, som selv er til stede iblandt os med al din kærligheds rigdom! Giv os at modtage dit legeme og blod til din ihukommelse og til stadfæstelse i troen på syndernes forladelse. Rens os fra synd og styrk os i det evige livs håb. Giv os at vokse i kærligheden, så vi med alle troende må blive ét i dig, ligesom du er ét med Faderen.«

Den efterfølgende del af nadverritualet (pkt. 15-18) er uændret.

IV. Afslutning (pkt. 19-22)

Uændret.